

Gösta Söderström
f d poliskommissarie
Villa Ekbacken, pl 8592
760 49 HERRÅNG

1 (8)

Sammanställning och kommentarer beträffande kontroversiella tidsangivelser för polislarmet i samband med mordet på Olof Palme; omfattande såväl en redogörelse för de s k första-hands-åtgärderna som en skildring av de uppkomna och bestående meningsmotsättningarna under perioden 1986-02-28--03-08.

1986-02-28--03-01. (Tjänstgöringstid kl 1600-0400.)

Jag, Gösta Söderström, och kollegan Ingvar Windén patrullerade i bil 2520 Kungsgatan västerut, och då vi befann oss i närheten av Norra Kungstornet, stoppades vi av en man som kom utrusande i körbanan och omtalade att det varit skottlossning på Sveavägen vid Tunnelgatan. Min minnesbild av uppgiftslämnaren är att denne var i 40-årsåldern, över medellängd, barhuvad och klädd i en brun överrock. Jag antog att mannen varit i närheten av den uppgivna adressen och sedan irrat omkring sökande efter patrullerande poliser. Vi körde i hög fart mot den plats som meddelats. När vi avlägsnat oss från mannen kontrollerade jag tidpunkten på mitt armbandsur, som visade 23.28, vilket jag antecknade på en rapportblankett. När vi hunnit fram till trafiksignalerna vid Sveavägen hördes ett s k områdesanrop i polisradion av ungefär följande lydelse: "Vi har fått in ett meddelande från Taxi att någon är skjuten på Sveavägen vid Tunnelgatan." Anropet besvarades omgående av polispiketerna 1230 och 3230 som befann sig i närheten. Det meddelades även, att radiotrafiken i ärendet skulle upprätthållas på en spärrad kanal, vilket innebär att de tillkallade polis enheterna kan upprätthålla direktkontakter med såväl sambandscentralen (SBC) som med varandra.

Vi var de första poliserna som med vår bil 2520 anlände till brottsplatsen, men piketbussen 3230 anlände strax efteråt. Jag observerade en mindre folksamling runt en svårt blödande man och de uppehöll sig på Sveavägens östra gångbana vid Tunnelgatan. Den blödande mannen låg på rygg i en stor blodpöl, hans ansikte var nedsölat av blod, ögonen var vidöppna och stirrande, kläderna på överkroppen var blodbemängda, och ett blodflöde rann stötvis ut från hans mun. Två personer utförde enligt min bedömning fruktlösa upplivningsförsök bestående av hjärtkompression och konstgjord andning. Ett vittne pekade Tunnelgatan österut, samtidigt som han ropade: "Dom sprang ditåt!" Jag beordrade piketgruppens befäl Kjell Östling att med sin personal

omedelbart uppta förföljande efter springande och misstänkta personer, vilket utfördes utan dröjsmål. En hysterisk kvinna, som jag antog hade varit i sällskap med den svårt blödande mannen, sprang omkring och vädjade förtvivlat om hjälp. Jag gjorde flera misslyckade försök att kontakta henne för att få ett signalement på gärningsmannen. Jag lämnade henne därför tillfälligt och anropade istället polisens sambandscentral (SBC) och informerade, att 2520 fanns på plats .... att en man blivit skjuten ..... att piketpersonal från 3230 upptagit förföljande efter misstänkta personer som sprungit Tunnelgatan österut mot Malmskillnadsgatan. Jag beräknar att denna min radiokontakt togs en minut efter vår ankomst till brottsplatsen.

En knapp minut senare meddelade Windén att han från ett vittne erhållit ett vagt signalement på en misstänkt gärningsman (Yngre man, klädd i en blå täckjacka), vilket jag tillsåg att Windén utlarmade från vår bil 2520. Samtidigt anlände ambulansen och dess personal fortsatte en stund med upplivningsförsöken genom att bl a använda syrgas. I det sammanhanget utlarmades ett annat signalement på en misstänkt gärningsman (Äldre man, klädd i en lång överrock samt mössa med örönlappar), och jag vet ej vem som meddelade detta. Jag tog en förnyad kontakt med den hysteriska kvinnan och frågade henne ännu en gång efter signalementet på gärningsmannen samt personuppgifter på såväl henne själv som på hennes sällskap, och då skrek hon: "Är Du inte klok! Känner Du inte igen mig? Jag är ju Lisbeth Palme, och där (pekade) ligger min man Olof!" Jag blev mycket förvirrad och misstrodde till en början hennes uppgift. Efter det att jag på nytt hade granskat brottsoffret kunde jag dock med stor säkerhet konstatera, att det var Sveriges statsminister som låg livlös och blödande på gångbanan. Härefter tog jag en förnyad kontakt med SBC varvid följande samtal utspelades: "70 (SBC) från 2520 kom - 70 här, 2520 kom - Är det bekant vem som är brottsoffret, kom - Svaret är nej, kom - Brottsoffret är statsministern, kom - Sa Du statsministern, kom - Svaret är ja, kom - Klart slut." Denna min historiska information till SBC sändes omkring fem minuter efter ankomsten till brottsplatsen. Piketen 1230 anlände, och dess personal hjälpte först till med att anteckna vittnen, varefter de under befäl av Christer Persson ombesörjde avspärrningen av brottsplatsen. En minut efter det jag meddelat identiteten på brottsoffret, påbörjade ambulanspersonalen transporten till Sabbatsbergs sjukhus, dit även Lisbeth Palme medföljde. Jag godkände avspärrningen av brottsplatsen. En yta av cirka 100 kvadratmeter inringades med plastlinor. Christer Persson beordrades att tillsammans med sin personal ansvara för att brottsplatsen blev bevakad och intakt.

Folksamlingen på brottsplatsen utökades alltmer. Ytterligare polispersonal från såväl ordnings- som kriminalavdelning anlände. Jag talade bl a med piketkommissarien Lars Christiansson som lovade att uppsöka Lisbeth Palme på Sabbatsbergs sjukhus och göra ett nytt försök att få hennes signalementsbeskrivning av gärningsmannen. I samråd med några kriminalpoliser beslutade jag även att ta med fyra vittnen till Kriminalavdelningen, där de skulle höras mer i detalj. Två av dessa vittnen fick medfölja oss i bilen 2520. Vi anlände till polishuset vid 00.15-tiden.

Efter det att jag muntligt informerat ansvariga polisbefäl om händelse och åtgärder, konstaterade jag, att Windén hade påbörjat den skriftliga avrapporteringen. Jag lät honom fortsätta men anmärkte att han felaktigt hade antecknat tiden kl 23.30 för vår ankomst till brottsplatsen. Jag hade ju antecknat kl 23.28 när vi stoppades på Kungsgatan, och det kunde omöjligt ha tagit oss två minuter att färdas den korta vägen till brottsplatsen. Windén replikerade: "Jag tittade på min klocka när jag gick ur bilen, och den visade 11.30." (Digitalt 12-timmars system.) Jag misstänkte då, att någon av våra klockor måste gå fel, vilket vi beslutade att kontrollera senare. För att bringa reda i pågående tveksamhet kontaktade jag vakthavande kommissarie Hans Koci på SBC och frågade honom när de hade erhållit kännedom om ärendet, och han svarade kl 23.23. Jag replikerade, att områdesanropet hade utgått kl 23.28, vilket med bestämdhet förnekades av Koci. Sedan avrapporteringen var färdigskriven avlämnades densamma till kriminaljouren. Två kopior togs av vilka den ena lämnades till intendenten Severin och den andra till chefen för ordningsavdelningen Sune Sandström. Jag samtalande som hastigast med Sandström på ledningscentralen, varvid jag bl a beklagade att vi hade larmats för sent till brottsplatsen.

Den beslutade kontrollen av våra klockor ägde rum kl 0400 i samband med den extra nyhetssändningen i televisionen. Härvid visade det sig, att Windéns klocka gick helt rätt. Min klocka gick 1 minut och 43 sekunder för sakta.

1986-03-01. (Tjänstgöringstid kl 1600 - 0100.)

Jag utförde en del administrativt arbete såsom att t ex skriva bevakningsinstruktioner åt ABAB som skulle dygnet-runt-bevaka Ulf Adelssons och Bengt Westerbergs bostäder. Jag åkte även in till polishuset och besökte personalen på SBC. Vi samtalande givetvis huvudsakligen om vad som förevarit under mordnatten. Inga meningsmotsättningar kunde förmärkas. Jag var dock inte inne hos personalen på ledningscentralen, som givetvis hade det mycket stressigt och önskade få arbetsro.

1986-03-02. (Tjänstgöringstid kl 1000 - 1900.)

Jag skrev en promemoria angående "iakttagelser och åtgärder i samband med mordet". Härvid angav jag felaktigt tiden kl 23.28 för områdesanropet istället för kl 23.29. Varför? Sannolikt därför att jag inte kunde förutse kommande rabalder, och för att jag tyckte det såg bättre ut med en mindre tidsskillnad gentemot uppgiften från SBC. Jag överlämnade personligen promemorian till Sune Sandström, som läste igendensamma utan några erinringar.

1986-03-03. (Tjänstgöringstid kl 0700 - 1700.)

Representanter för massmedier började visa sitt intresse för mina åtgärder. Jag intervjuades bl a av journalister från tidningarna Dagens Nyheter och Expressen. En fotograf från DN tog bilder av mig i uniform utanför Östermalms polisstation.

1986-03-04. (Fridag.)

Journalister från massmedierna igång hela dagen. Jag beslutade mig för att medverka när det gällde första-hands-åtgärderna på brottsplatsen, men jag tackade bestämt nej till att medverka i TV-aktuellt som avsåg att kritisera polisleddningen för bristfälliga informationer till polispersonal under mordnatten. Jag ansåg mig dock kunna medverka i ett nyhetsinslag i riksradians "dagens eko". Jag minns att reportern ställde frågan hur det kom sig att jag och polisleddningen hade angett olika tider för polislarmet, och att jag då nöjde mig med att svara: "Något måste vara fel."

Allmänt kunde konstateras, att de polisiära insatserna kritiserades våldsamt i massmedierna. Dagens Nyheter hade en helsida med rubrikerna "MÖRDAREN FICK STORT FÖRSPRÅNG" och HÅRD KRITIK MOT POLISEN". Nästan halva sidan upptogs av en bild av mig i uniform med en polisbil i bakgrunden. Under bilden fanns texten: "Gösta Söderström var den förste polis som kom till platsen för mordet. - Då hade mördaren redan tio minuters försprång, säger han." Artikelnen innehöll även uppgiften att Olof Palme mördades kl 23.20.

1986-03-05. (Fridag.)

Polisleddningen anlade moteld för att tysta kritiken samt för att få arbetsro för spaningsledningen. Aftonbladet ställde generöst med spaltutrymme till förfogande. Kjell Östling, piketbefälhavaren i 3230, intervjuades och avporträtterades i bussen, varvid han bl a påstod: "Vi var bara några sekunder efter mördaren." Rubrik i fetstil: "MÖRDAREN SLANK UR POLISENS KNIPTÅNG." "Tidschema minut för minut: 23.21 skotten faller - 23.23 larmet går - 23.29 mördaren försvinner."

På kvällen var det dags för Hans Holmérs stora presskonferens inför ett jättelikt massmedieuppbåd. Jag lyssnade på direktsändningen i radion och bandade den del av inslaget som behandlade tidsproblematiken. För att ge ett alternativ till mina här redovisade påståenden, citerar jag därför vad som uttalades av spaningsledaren:

..... "men jag ska, för att belysa hur snett det hela kan gå, när spekulationerna är lösa, ta ett exempel på den kritik som har riktats mot oss under det sista dygnet - och jag väljer ett viktigt avsnitt utav den här händelsen - dom första inledande minuterna.

Man säger då, att det tog för lång tid för polisen att komma till brottsplatsen. Det dröjde för länge, innan vi gjorde någonting vettigt ..... Hur var det nu egentligen? Följande inträffar på fredagskvällen:

Klockan 23.23 så ser en droskchaufför skottlossningen i hörnet utav Sveavägen och Tunnelgatan. Han ropar så gott som omedelbart på sin taxiradio till hemmastationen, som är Järfälla Taxi. Järfälla Taxi ringer till polisens ledningscentral och ringer sen också till larmcentralen (LAC) i Stockholm. Samtalet till polisens ledningscentral kommer in klockan 23.23, nästan samtidigt som taxichauffören ropar på radion. Det är naturligtvis på det sättet i Stockholmspolisen som på alla andra polisstationer, att om det kommer in ett larm på radion att en person är skjuten mitt i Stockholms city, så gör polisen snabbt vissa åtgärder. I det här fallet, så tryckte radiooperatören omedelbart ner tangenten och gav ett områdesanrop som gällde hela Stockholm, och larmade ut den här skottlossningen. Det sker samtidigt som telefon-samtalet kommer in, det är 23.23. Dom här tidsangivelserna gör vårt heldatoriserade radiosystem. Det är alltså datorn som anger att det sker samtidigt det här, 23.23. Vad händer då? Jo, då svarar två bilar omedelbart. Två piketbussar. Den ena befinner sig på Norra Bantorget, den andra på Malmskillnadsgatan. Dom svänger bägge direkt ner emot brottsplatsen. Under tiden så har en polisbil anropats ute på Kungsgatan av någon privatperson, som talar om att det har varit skottlossning i hörnet av Sveavägen, Tunnelgatan. Det sker alltså förmodligen den tid det tar mellan det att droskchauffören anropar Järfälla Taxi, och Järfälla Taxi ringer till polisens ledningscentral. Så den polisbilen svänger omedelbart ner till brottsplatsen och är först därnere. Ungefär tio sekunder efter det att den bilen är på plats, så kommer den första piketbussen till platsen, den som har varit på Malmskillnadsgatan - och någon minut eller några minuter efter den så kommer ambulansen till brottsplatsen, och klockan 23.28, fem minuter efter det att larmet har gått, alltså två à tre minuter efter det

att ambulansen kom till platsen, och då polisen redan fanns där, så anmäler ambulansen att man har plockat upp den skadade mannen och kör därifrån. Polisen har alltså varit på platsen så där två à tre minuter efter det att larmet har tagits. Det får andra bedöma om det är effektivt eller inte. Polispersonalen i den här bussen tog upp förföljandet efter den här gärningsmannen som pekades ut - inte han så mycket - men den väg som han hade sprungit - och vi får upp nästa spår som kan hjälpa oss i tidsangivelsen här - nere vid Birger Jarls-gatan och Snickarbacken, då en droskchaufför gör en del iakttagelser. Han ser en man, som kommer och sätter sig som passagerare i en bil, och det bär iväg i bilen - och då bilen är på rull, så kommer polis-mannen dit. Man kan alltså konstatera, att det var nära att man hann ifatt mördaren, men det gick inte. Det här visar enligt min mening alldeles klart, att polisen har varit så snabbt man rimligen kan begära på platsen och alltså hack i häl på mördaren." .....

Vad var nu detta? Jag kände mig alldeles omtumlad. Skulle jag verkligen ha misstagit mig så grundligt. Windén då? Skulle han också ha misstagit sig. Holmér måste nog ha blivit felinformerad. I så fall av vem och varför? Han påstod t ex att larmet gällde hela Stockholm, när det istället varit ett områdesanrop för citydistrikten. "Tryckte omedelbart ner tangenten" och larmade kl 23.23. Hur vet han det? "Polisen ..... på platsen så där två à tre minuter efter det att larmet har tagits". Stämmer endast beträffande piketbussen 1230. Fel beträffande bilen 2520 och piketbussen 3230 som varit på plats redan en halv minut efter larmet. "Klockan 23.28 ..... så anmäler ambulansen att man har plockat upp den skadade mannen och kör därifrån". Helt otroligt! Vid den tidpunkten hade inte ens polislarmet utgått.

Under mitt funderande så ringde kollegan Håkan Wreide (tjänstgjorde på Trafikavdelningen) och omtalade att han lyssnat på Holmér, samt att han misstrodde honom. Wreide hade tidigare samtalat med den man som är samboende med telefonisten på Järfälla Taxi, och hon hade sagt att hon omkring fem minuter efter sitt samtal med polisen i Stockholm motringts därifrån, varvid polismannen hade yttrat: "Vi hittar inte adressen Sveavägen - Tunnelgatan i Järfälla." Telefonisten hade då förtydligat för polismannen, att det var Stockholm och inte Järfälla som avsågs. Wreide ansåg sig härmed ha funnit förklaringen till skillnaden mellan min och Holmérs tidsangivelse för polislarmet. Jag kände mig åter säker på mina uppgifter. Det är skönt med kolleger som ställer upp när de som bäst behövs. Det här skall säkert reda upp sig, tänkte jag.

1986-03-06. (Tjänstgöringstid kl 1600 - 0100.)

Jag ringde omedelbart från Östermalms polisstation och samtalade med chefen för Ordningsavdelningens driftsektion, intendenten Curt Nilsson, och informerade honom om Wreides uppgift angående motringningen från SBC till Järfälla Taxi, vilket jag önskade att Nilsson sedan skulle meddela till Hans Holmér. Dessförinnan hade jag samtalat med kommissarien Hans Koci vilken varit alldeles ursinnig. Han frågade mig bl a: "Vad fan har Du ställt till med?" Jag svarade att jag endast redovisat mina iakttagelser och åtgärder såväl tjänstemässigt som inför massmedier, och att jag inte alls ansåg mig vara förtjänt av någon utskällning.

1986-03-07. (Tjänstgöringstid kl 1500 - 2400.)

Jag tjänstgjorde på nytt med Ingvar Windén. Vi diskuterade givetvis de omstridda tidsskillnaderna. Jag beslutade mig för att fråga de båda piketbefälen som stått till mitt förfogande under mordnatten. Någon av dessa måste naturligtvis ha antecknat larmtiden. Jag sammanträffade först med Christer Persson i närheten av Norrmalms polisstation, men vare sig han själv eller honom underställd personal sade sig ha antecknat någon tidpunkt för områdesanropet. Jag sammanträffade därefter med Kjell Östling i närheten av Södermalms polisstation, och inte heller han eller hans personal sade sig ha gjort någon anteckning om den omstridda tidpunkten. Det negativa resultatet av dessa förfrågningar anser jag vara mycket anmärkningsvärt. Jag nämnde inget om mina reaktioner på Östlings besynnerliga uttalanden 1986-03-04 i tidningen Aftonbladet.

1986-03-08. (Tjänstgöringstid kl 0900 - 1700.)

Jag anlätade kollegan Göran Hellgren att från dataterminalen på Östermalms polisstation ta fram mordnattens s k enradiga ingripandemeddelande från SBC; och det som visade sig på dataskärmen var, att sju enheter (polisfordon) fanns indaterade före bilen 2520. Jag minns, att den första tidsangivelsen var 23.23 dels för själva ingripandemeddelandet men även för de båda piketerna 1230 och 3230. En annan enhet var indaterad kl 23.25 och bilen 2520 fanns indaterad kl 23.31. "Men detta stämmer ju", sade jag till Hellgren. Jag var på platsen kl 23.30 och vidtog några hastiga åtgärder under cirka en minut, varefter jag anropade SBC, men jag ansåg det vara mycket underligt med dom sju bilarna som intaterats mellan 23.23 och 23.31. Hellgren påpekade då, att samtliga dessa sju fordon var efterdaterade, vilket visade sig genom särskilda tecken, s k asterisker. Efterdatering innebär, att

vederbörande operatör "knappat in" tidsangivelser som ej överensstämmer med dataklockan. Min tidsangivelse 23.31 var ej försedd med någon asterisk, vilket innebär att densamma överensstämde med datorn.

Sammanfattning:

- a/ Områdesanropet bör ha utgått omkring kl 23.29.
- b/ De första poliserna anlände till brottsplatsen kl 23.30.
- c/ Jag tog min första radiokontakt med SBC kl 23.31.
- d/ Windén lämnade det första signalementet på gärningsmannen omkring kl 23.32 och ambulansen anlände ungefär samtidigt.
- e/ Jag identifierade brottsoffret och meddelade detta till SBC omkring kl 23.35.
- f/ Ambulansen lämnade brottsplatsen omkring kl 23.36.

-oOo-